

Taalvorming in een museum. Een andere kijk op schrijflessen in het basisonderwijs.

1 januari 2001

Auteur: [Henk van Faassen](#)

Volume: [32](#)

Nummer: [2](#)

Pagina's: 35-43

Documenten

- [moer_jrg32_009.pdf](#)

henk van faassen expressieve en creatieve vermogens van kinderen daarnaast is de ontwikkeling van hun receptieve capaciteiten ten aanzien van cultuuruitingen van belang en niet in de laatste taalvorming in een plaats gaat het bij taalvorming om het bevorderen van het eigen plezier in het museum gebruiken van taal en het ontwikkelen van een goede smaak en een esthetisch gevoel dit alles een andere kijk op bij elkaar is een goede reden om een verbinding te leggen tussen taalvorming en de museum schrijflessen in het lessen een opgave voor de leerkrachten is om de kinderen te vragen naar hun eigen basisonderwijs ervaringen in plaats van naar de kennis van feiten over de collectie van een museum of over de kunstenaars en de door hen gebruikte te groot technieken de museumlessen zoals die veelal denk ik gegeven worden zijn gebaseerd op kunst voor een potlooi historische feitenkennis of op wereldoriëntatie en neem een kwast en verwaarlozen daarmee het ongeremde en rasaak er iets anders van genieten van alle visuele indrukken in of buiten soms hikt dat een museum de eigen affectieve ervaringen van de kinderen komen dan helaas pas na de bert schierbeek cognitieve activiteiten aan bod het is niet vanzelfsprekend dat als kinderen op kinderen leren lezen en schrijven zij leren decoderen excursie naar een museum geweest zijn en ze leren stukje bij beetje te ontrafelen wat zij zien daarover een verslag schrijven ze ook aan hun dit vermogen hebben ze nodig om toegang te krijgen tot taalvorming gewerkt hebben het maken van de inhoud van een tekst van een kinderboekenschrijver schilderijen en het beschouwen van kunst zijn ojeeen schilderij en een beeld in een museum zelfs bij verschillende dingen het beschrijven van een bezoek aan een dierenmuseum zoalsartis moeten schilderij is iets anders dan het weergeven van kinderen selectief en associatiekunnen observeren een ervaring naar aanleiding ervan lezen wat als onze kinderen met beeldende kunst in musea een dichter met bijzondere woorden opschrijft kennismaken zijn ze tegelijkertijd rassel de vorming van is anders dan het lezen van de ervaringsteksten hun taal bezig dat

vraagt van leerkrachten een die de kinderen schrijven de wederzijdse bijzondere aandacht voor beide domeinen inspiratie van dichters schrijvers en beeldend de auteur werkzaam bij de stichting taalvorming en kunstenaars biedt zowel op het gebied van taaldrukken in amsterdam beschrijft in dit artikel de taalvorming als van beeldende vorming talloze aanpak van taallessen in een museum zoals die in liet mogelijkheden voor het onderwijs onze cobramuseum in amstelveen en iet kinderboeken kinderen maken kennis met het gegeven dat museuni in den haag gegeven zijn aan groep 6 van verschillende kunstdisciplines niet los van elkaar basisschool de avowturijn uit anisterdani vervolgens hoeven te staan ze zien dat beeldend geeft hij een kort overzicht wat deze manier van werken kunstenaars inspiratie kunnen vinden in het oplevert maar oin te beginnen de uitgangspunten van werk van een dichter of een schrijver en dat taalvorming in relatie tot museumlessen deze op zijn beurt geïnspireerd kan raken door beeldende kunst de kinderen kunnen ervaren hoe het is om zelf geïnspireerd te raken door het de essentie van taalvorming werk van een ander en woorden om te zetten in beelden of beelden om te zetten in woorden taalvorming ontwikkelt de taalvaardigheid van het is de bedoeling dat museumlessen en kinderen met behulp van middelen en uitingen taalvorming op een natuurlijke manier op elkaar van de kunsten uitgangspunt en doel zijn de aansluiten 200i 2 moe r 35 hoe kunnen taal museumlessen er uitzien vandaag over kunst gaan op het bord schrijf ik het woord kunst en vraag aan de kinderen of ze als ik er van uitga dat kunst een communicatieve woorden kennen met kunst erin er komen veel functie in de samenleving heeft is het niet woorden die beginnen met kunst kunstnier vreemd om een museumles in de eerste plaats als kunstdier kunstvos kunstwerk kunstgras een taalless met een bijzondere structuur en een kunstspoons kunstvoorwerp kunstpoep kunst bijzondere opbouw te beschouwen dat moet fietsen en woorden met kunst erachter ook wel want de kinderen komen in musea in danskunst toverkunst klimkunst filmkunst aanraking met meer en andere zogenoemde knoopkunst stukje bij beetje raakt het bord vol talige uitingen dan die ze kennen als ze op school de begrippen waar ik mijn museumlessen aan leren lezen en schrijven leren omgaan met de denk te verbinden omcirkel ik met een kleur eigen beeldtaal en verbeeldingskracht en die van schilderkunst danskunst toneelkunst beeldende anderen zijn de belangrijkste leerdoelen kunst bouwkunst schrijfkunst en letterkunst staan daarnaast zijn de kunsthistorische feiten en er allemaal bij opmerkelijk ontbreekt muziek ik wetenschappelijke gegevens van belang het is fluit maar eens een lied en kijk verwachtingsvol echter zaak de affectieve en de cognitieve rond de kinderen vinden het lied wel mooi maar ontwikkeling van kinderen uit elkaar te houden daar blijft het even bij geeft niet ondanks de relatie tussen die twee domeinen de opbouw van de museumlessen vanuit taal we spe l en een kunstkaartspe l vorming is expliciet gericht op de affectieve kant van het leren van kinderen de cognitieve kant uit mijn verzameling heb ik een groot aantal komt zoals uit de lesbeschrijvingen blijkt prentbriefkaarten gezocht een aantal ervan zijn impliciet wel aan de orde kunstkaarten met afbeeldingen van schilderijen dit alles begon voor mij duidelijk te worden en beeldhouwwerken andere kaarten zijn foto s toen ik in het cobramuseum de tentoonstelling van mensen die kunst bedrijven op een

violbert en het beeld zag de tentoonstelling spelen spaans dansen of zingen weer andere toont beeldend werk van kunstenaars uit de hebben verschillende onderwerpen zoals cobratijd met daarnaast gedichten en teksten dieren landschappen oude voertuigen et cetera van bert schierbeek als ik de schilderijen kortom de kaarten die ik in de loop der tijd bekijk is het niet zo vreemd dat de kinderen zich mocht ontvangen verwant voelen met cobra ik dacht hoe zou het de spelregels zijn ieder in de kring krijgt drie zijn als de kinderen hun eigen naam verbinden verschillende kaarten iedere keer als ik met die van een van de cobrakunstenaars of doorgegeven zeg geefje een van de drie kaarten andersom als ze teksten van schierbeek bij hun aan je linker buur het is de bedoeling dat je aan eigen tekeningen zoeken het eind van het spel twee kaarten overhoudt waarvan er een duidelijk kunst is en de andere we beginnen op school geen kunst maar de twee kaarten moeten wel iets met elkaar te maken hebben met overgave een cyclus museum taallessen bestaat uit drie storten de kinderen zich op het spel een van de dagdelen het eerste is een inleidende activiteit op kaarten een tekening van roland topor laat school het tweede is voor het eigenlijke twee varkens met menselijke gezichten zien de museumbezoek bestemd en in het laatste dagdeel een ruikt de ander onder de staart als die kaart verwerken we al het materiaal tot een bundel en de ronde doet moeten de kinderen grinniken een presentatie hun lach volgt de kaart de kring rond na enige om te beginnen vraag ik de kinderen wie weet tijd hebben de kinderen de twee kaarten naar wat we vanmorgen gaan doen waar gaan mijn hun keuze en haal ik de overblijvende kaarten op lessen meestal over het gaat om taal om teksten maken en voorlezen onze teksten ve rwoorden n verbeteren de meester leest voor en dan schrijven wij een tekst gaat dat altijd zo ik vraag de kinderen met woorden hun keuze te vandaag lees ik in ieder geval niet voor het zal beschrijven en een reden te geven waarom d e 2001 2 moer 36 twee kaarten bij elkaar horen in plaats van de de gekozen regels de kinderen hebben snel kaarten aan elkaar te laten zien ik stimuleer ze door hoe het werkt hoewel een enkeling een complete zinnen te gebruiken maar beperk hun beetje in de knel komt als de regel van zinnen eveneens ze mogen bijvoorbeeld niet schierbeek zich minder goed voor zo n beginnen met op deze kaart zie ik dat zou bewerking leent opmerkelijk is echter dat een beschrijving opleveren terwijl ik hoop op vreemde zinsconstructies die dat oplevert ook in een beschouwing door het stellen van het werk van schierbeek voorkomen stimulerende vragen van mijn kant komen de kinderen tot hun reflecties op de gekozen er waren hoge bergen kaarten een van de kinderen vertelt over uit de berg kwam een barst hindoese dansers dat is kunst het is aan de zelf vulkaan onder de vulkanen ligt z ij daar kleren te zien zegt ze haar andere kaart toont de binnenplaats van een moskee bestaat er een ik heb iets hindoese moskee er volgt een gesprek over de van het licht gehaald verschillen tussen hindoes en marokkanen die ik heb het witte licht gehaald moslim zijn een kubistisch schilderij met ik heb het opgehange n muzikanten erop wordt uitgebreid besproken in de keuken welke instrumenten bespelen die vierkante mannetjes gitaar fluit cello trompet en piano de cursieve regels in de teksten zijn van worden genoemd maar die instrumenten zijn schierbeek niet allemaal op de kaart te zien er worden over en weer vragen gesteld ik wil weten wat troep is als kinderen

hun kaart zo omschrijven p r i r r s i wat vinden jullie nu eigenlijk echt kunst als het licht geeft als het ingewikkeld is als je het kan ophangen kunst ziet er als nep uit je kan er naar kijken ja je kunt naar kunst kijken behalve dan naar onzichtbare kunst ik fluit maar weer een deuntje en de kinderen luisteren dan komt iemand met je kunt ook kijken naar de muzikant twee niveaus in de vragen vallen mij op er zijn kinderen die alles willen weten over mijn verzameling kunstkaarten en hoe lang ik er mee bezig geweest ben een niveau hoger liggen de i vragen over de inhoud van de afbeeldingen de verbazing over de voorstellingen er zijn ouderwetse kaarten bij vinden de kinderen denk je dat je kunt herkennen of iets ouderwets is vraag ik ala i a n a t t s n c ww een regel selecteren 12 ik deel een aantal teksten en gedichten van bert schierbeek uit en vraag de kinderen daaruit een naar het museum maar eerst teksten regel in hun schrift over te schrijven sommige vergelijkbare n woorden van bert begrijp je misschien niet meteen kijk maar naar de zinnen die je mooi als ik bij mijn ontbijt naar de radio luister hoor vindt daarna schrijven de kinderen een regel ik dat er ruzie in de gemeenteraad van van zichzelf boven die van schierbeek en een amsterdam is een van de leden van de raad tweetal er onder we oefenen op het bord met verwijt een ander iets en citeert luidruchtig 200i 2 moer 37 bert schierbeek een pond veren vliegt alleen waar woorden op geschreven staan die bedolven als er een vogel in zit h etzelfde citaat wordt zijn onder druipende verflagen we speuren naar gebruikt in een protestactie van orkesten en de woorden en vinden er een paar terug zo theatergezelschappen tegen het kunstbeleid van bekijken we samen een aantal kunstwerken we staatssecretaris rick van der ploeg het moet lezen de teksten over het riet dat maar geen wel een bijzondere bert dag worden als we hengel wilde worden de teksten die gaan over vandaag naar het museum gaan de vraatzucht van de stenen stad en de vreugden de kinderen zijn gewend om als ze de klas en vechtlust tussen mensen de kinderen gaan binnen komen meteen hun leesboek te pakken op een bijzondere manier niet de teksten en de en stil te gaan lezen als ik mijn les begin vraag beelden om ik zie ze met hun gedachten erin ik de kinderen hun boek nog even op tafel te verdwijnen af en toe een verbaasde of laten liggen ik lees willekeurige fragmenten van ongelovige blik als de onderwerpen te ver weg bert schierbeek voor en vraag de kinderen een zweven en de begrippen te abstract voor ze zijn passage in hun eigen boek te zoeken die erop aansluit ze lezen die voor bert en de kinderen gewichtsloos de kinderen werken in tweetallen bij het werk alles wat komt en opkomt van bert en een van de kunstenaars ik deel een drijvende boot schrijf onderleggers en papier niet kaders uit de adem van de wind het ene kind krijgt een uitgesneden kadertje het onzichtbare blauw om doorheen te kijken en drie willekeurige en geen richting kleuren viltstift de opdracht is kijk door het soms blijft alles wit raampje naar het kunstwerk en teken het detail dat je ziet met de drie kleuren die je hebt h et de kinderen associeren op beelden in de tekst hoeft niet precies hetzelfde te worden als op het of gewoon op een enkel woord wat is het schilderij en ook de kleuren mogen anders zijn verschil tussen komt en opkomt nou schrijf boven je tekening jouw naam en die van zeggen de kinderen er komt visite de zon en de kunstenaar de maan komen op en een toneelspeler het andere kind krijgt de opdracht om uit de die komt op van links of van rechts of van tek-

sten van bert schierbeek een regel over te achter het toneel maar nooit van voren schrijven en daarna zelf een regel ervoor en twee erna te bedenken zo hebben we het we zijn nu klaar voor het museum eerder op school al gedaan onder die tekst komt te staan bert en je eigen naam de jassen in de garderobe en we betreden het enthousiast gaan de kinderen aan de slag er prachtige cobramuseum het eerste paneel dat komen prachtige teksten tevoorschijn we tegenkomen is een grote foto van bert schierbeek druk aan het typen op zijn ibm met je bent stil als de ruimte verwisselbare bolletjes in deze tijd van de stilte is een gat in het geluid tekstverwerkers is een dergelijke machine iets daar boven maken ze veel herrie dat de kinderen niet kennen ik vertel hoe dat dat vinden we niet leuk gaat met zo'n schrijfmachine dan komen we bij bert en chaima bert en karel appel het dier heeft een mens getekend zo gebeurt het dan dat wij soms laat een vlag wordt opgehesen in de ruimte in de avond thuis komen nadat wij de gehele een vlag bevlogen door de kleur en de ruimte dag aan de rotswand hebben gestaan om daarop in de ruimte worden er ook vlaggen afgehesen te tekenen het werk van karel appel spreekt voor de ruimte is het denk ik de kinderen aan zo tekenen ze zelf ook wel heel indrukwekkend eens we praten over de tekst hoe holbewoners bert en madelon tekenden met verbrande takjes en hoe kinderen met stiften werken dan het reuzenschilderij de cursieve zin is van schierbeek 2001 2 moer 38 schierbeek tegen gekomen die woorden dat is chq n q